

Sol og Fjordane fylke
Kyrkjebø.

Emne nr. 10.

Berge og Kyrkjebøstronda.

Anders H. Berge.

Ja, oppskrifta er etter eiga røynsle.

1. Lynging. Her i bygda har ikkje vore lynging sidan 1850. Men mi bestefar og far fortalte at før 1850 brukte dei årlig og lyng i nødsår. Her er ingen i vår tid som kjenner til lynging ,
2. Lyngen vart etter som dei fortalte skåsen om hausten og våren. Namnet var lyngskjering .
3. Dei skar lyngen med småljå- slike ljå som dei almindelige ljå som dei slog graset. med.
4. Det var både mannfolk og kvinfolke arbeid.
5. Fjerde og 5 kvart år var lyngskjering.
6. Lyngen vart havt opp i sekker og kjørt heim På vedslede på sneføre .
7. Lyngen vart hakka med øksog låg til dess dei brykte han om vinteren . Dei hadde litt mjøl på den og vatna den litt.
8. Lyngen åt alle beist .Dei fekk ei full trebytta kvart dyr.
9. Nei det var nødfor.
- B. Lyng som beite.
  1. O vitt eg veit var dyra aldrig ute i snøen.
  2. Det var heilst saue som kunde sleppast ut på beite.
  3. Det kan eg ikkje svar a på
  4. Nei det var dårligt for.
- 11 Nosingl. Har har aldrig vore brukt mose til for. Det var heller ikkje brukt under siste verdinskrig. Eg har aldrig høyrte at dei eldre har tala om moseforøng

2. Mose har vore mykje brukt til underbreidsla under smalen om vinteren. Om sumaren sank dei mykje mose saman som dei Køyrde meim til sauefjorsen og låg der til dei brukte den om vinteren.

3. Til å sank mose måtte det vera godt ver for den måtte alltid vera godt turr og ikkje våt .

4. Jabådde mann og kvinna var på mosegrving og ein var ein 3-4 dagar før dei vart ferdige.

5. Mosen vart ~~graven~~ med bare henderne. Mosen vart raka saman med rive.

6. Mosen vert heinkøyrd eller boren i sekker .

7. Nei mosen vert som førnemnt køyrt heim turr . Den var aldrig sett i hauger.

8. Dei hadde ikkje mosen ståande ute.

9. Nei .

10. Mosen ligg heime i store binger .

11. Mose og hestemøk har aldrig vore brukt her.

12. Réinmose her aldrig vore brukt her.

Annan mose.

1. Nei .

2. Heller ikkje andre mosesorter vart sank.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 10.

Fylke: Sogn og Fjordane

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Kyrkjebø.

Emne: Lynging

Bygdelag: Berge m. fl.

Oppskr. av: Anders H. Berge

Gard: Berge

(adresse): Nordeide

G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja, far og Oldemor.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Lynging.

Her i bygda har ikkje vore sankar lmg dei siste 60 åra, men min far og oldemor fortalte at det i deira ungdomstid var brukt lyng til sauefor.

A. Såvitt eg veit var lyngen sankar både haust og vår.

"Dei skulde på lyngsjering", sa dei gamle.

B. Dei brukte ein lyngsigd å sjera lyngen laus med . Sjå teikninga.

4. Det var både kvinfolk og mannfolkarbeid.

5. Eg kan tenkja meg kvart 5 år.

6. Lyngen samla dei i vanlige jutesekker. Dei reidde det heim på hesteryggen.

7. Lyngen hadde dei liggande i dunger i løda.

8. Lyngen vart hakka og blanda saman med høyfrø til for åt smalen og ungbeista . Elles var det mest geitebeista som fekk det til mat. Geita gjekk og mykje ute om vinteren og åt lyng og kvist i utmarka.

9. Eg kan ikkje seia om lyng var ansett som godt for.

B. Lyng som beite.

1. Dyra dreiv dei ut straks dei hadde æte om morgonen og kom ikkje heimatt før kl. 3-4 em. Mannfolka måtte ofte gå med å sopa snøen vekk for geiterne, så dei fekk fat i maten . Elles hogde dei ned greiner av skogen om det vart

lite av lyng.

11. Mosing.

1. For 70-80 år sidan sanko dei mose. Sidan 1880 har her ikkje vore sanko mose til for, men årlig vert her samla mose særleg haust og vår- til underbreidsle for saue og gjeite og kalver. Når mosen er innkomen turr og god og den har så lett for å trekkja veta iseg. Mosen stapper i sek- kjor(jutesekker) og kløvjer den heim på hesteryggen.

I min far og bestefars tid brukte dei mosen til nødsfor.

3. Mosen må som gjødsel brukast helst turr.

4. Både mann og kvinna arbeider med mosen. Arbeidet står på ein 2-3 dagar. Ein tek ikkje mosen på setrane.

5. Mosen riv ein med berre fingrane.

6. Ja ein tek mosen heim straks.

7. Nei ein stakker ikkje mosen ute.

8. Nei.

9. Nei.

10. Mosen legg ein i store hauger inne i loda.

11. Mosen vert ikkje brukt til annat enn underbreidsla for saue, gjeter og kalver.

12. Reinmose har ikkje vore brukt her på -80-90 år.

Annen mose.

Nei her vert ikkje samla grisemose, men frå 80-90 åra var her bruka mose til graut åt griserne.

2. Her har aldri vore brukt den sort mose.

Berge den 3 juni 1948.

Anders H. Berge.
